KENNIS BEHOUDEN IS KEUZES MAKEN

DOOR HIEKE DE ZEEUW

In het Weverijmuseum in Geldrop wanen bezoekers zich in een levende weverij. Als de machines draaien is het lawaai oorverdovend en kom je ogen tekort om alle weefsels, die in snel tempo ontstaan, in je op te nemen. Maar vooral: hoe dat gebeurt. De schietspoelen, de schachten, de klossen, de bewegende ponskaarten, het aanhechten van nieuwe scheringen en het herstellen van gebroken draden; alles heeft snelheid en loopt gesmeerd. Op dit moment zijn er nog tien wevers die daadwerkelijk in weverijen hebben gewerkt. Ze kennen het proces en de machines als hun broekzak. Hoe draagt het museum zorg voor de overdracht van deze belangrijke kennis en ervaring?

In het museum in het pand van de voormalige NV Wollenstoffenfabriek v/h A. van den Heuvel & Zoon is Sander Roovers directeur. Het is voor hem een belangrijke opdracht zorg te dragen voor voldoende bezoekers, maar vooral ook dat de kennis van het weefproces en het onderhouden van de machines wordt geborgd.

"Het museum zit in een prachtig pand en is uniek in de regio. Om te zorgen dat we over 25 jaar nog steeds een werkend museum zijn, zetten we vol in op het overdragen van vakmanschap. Dat betekent dat we keuzes maken. Het is een utopie dat we in volle glorie kunnen blijven doen wat we nu doen," stelt Sander. Samen met het museumbestuur en de betrokken vrijwillige wevers werkt het museum daarom nu aan een plan voor de toekomst. In dit plan zal worden vastgesteld welke machines werkend gehouden kunnen worden. "Het gaat daarbij niet alleen om het weven op die machines, maar bijvoorbeeld ook over hoe het onderhoud blijvend kan worden uitgevoerd en wat ervoor nodig is om ponskaarten te kunnen blijven slaan."

Sander Roovers

INZETBAARHEIDSMATRIX

In het museum werken 130 vrijwilligers. "Dat is de kracht van het dorp Geldrop," zegt Sander. "Daarnaast is het

Weverijmuseum in Geldrop

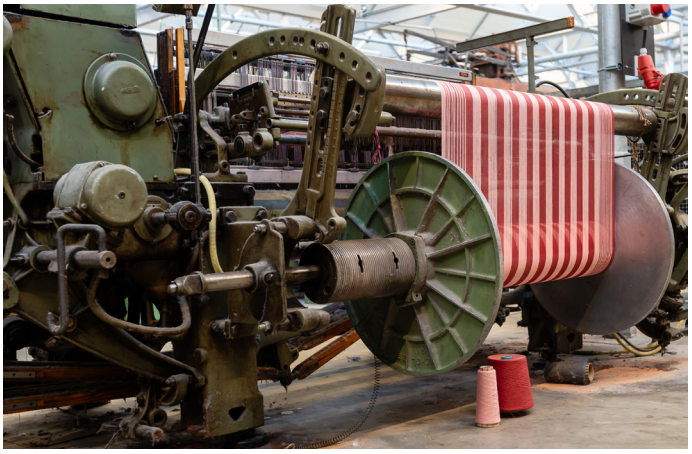

Hoe behoud je kennis van oude weefmachine?
foto fotoclub Perspectief Nuenen

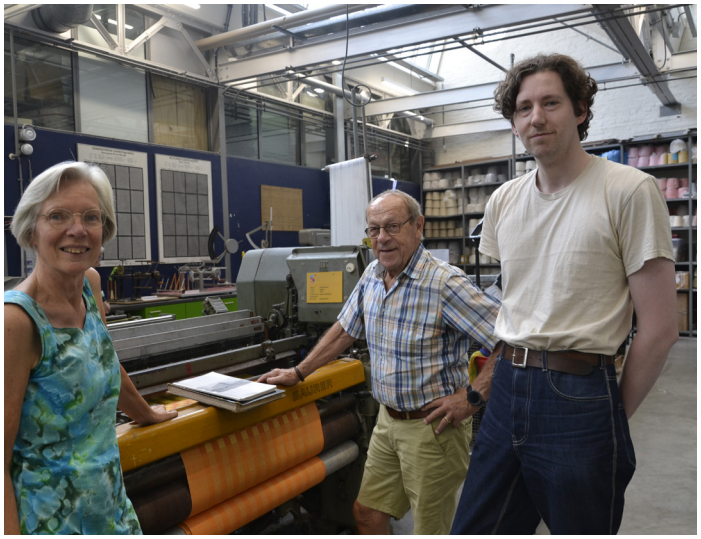

Ria, Piet en Andreas

Kennisoverdracht in duo's

een voordeel dat de regio rondom Eindhoven nog steeds een maakregio is. Er zijn nog weverijen waar we mensen die met pensioen gaan benaderen. Maar we leunen niet achterover en we zijn permanent op zoek naar enthousiaste mensen die hun energie in het museum willen steken." Die vrijwilligers vervullen veel verschillende taken. Van het leren weven tot het geven van rondleidingen en het helpen van bezoekers in de museumwinkel.

Om de kennis van de tien 'echte' wevers, die allemaal op leeftijd zijn, over te dragen is er een inzetbaarheidsmatrix. Daarin staat welke noodzakelijke kennis en ervaring van een wever moet worden overgedragen. Sander: "Dan heb je snel in beeld waar de spoeling dun is. Het museum werkt op verschillende manieren aan het overdragen en vastleggen van kennis. Zo worden er duo's gevormd van een ervaren wever met een vrijwilliger in opleiding. Er zijn op dit moment achttien lerende, vrijwillige wevers."

MACHINE-ANGST

Piet van den Heuvel, gepensioneerd en jarenlang werkzaam geweest in weverijen, begeleidt Andreas en Ria Koerhuis. Andreas is in het dagelijks leven werkzaam als software-ontwikkelaar. Hij kwam met het Weverijmuseum in aanraking bij een marktkraampje. "Ik was altijd al geïnteresseerd in textiel", vertelt hij. Andreas werkt op woensdagochtend samen met Piet en Ria. Ria was werkzaam in het onderwijs en is nu met prépensioen. Hun verschillende achtergronden maken dat zij zich het weefproces ieder op hun eigen manier eigen maken. Ria: "We staan naast Piet aan het weefgetouw. We leren gebroken draden herstellen, de machine aanzetten en weer stoppen. Zo leer je werkenderwijs fouten op te lossen. Ik heb, in tegenstelling tot Andreas, wat 'machine-angst'. Andreas is technischer. Hij hoort bijvoorbeeld waar de spoel is en kan

Thera Berkhout demonstreert aan bezoekers van het museum
foto Gerbrand Leffers

Kennis van het onderhoud verdwijnt
foto Hilde Schumacher

dan op het juiste moment de machine stoppen. Mij lukt dat nog steeds niet."

Op woensdagochtend staan Andreas, Ria en Piet samen achter een machinaal weefgetouw. In de middag werkt Ria samen met Thera Berkhout. Thera is al heel lang vrijwilliger bij het museum en een ervaren handweefster. Ze deed in het museum 'van alles'. Zo organiseerde ze jarenlang de Textielmarkt, begeleidde stagiairs en ontwierp theedoeken. Tegenwoordig zit ze in de ontvangsthal en weeft op haar handweefgetouw. Ze demonstreert bezoekers hoe dat werkt en leert Ria de basis. Want in het Weverijmuseum krijgt ook het handweven weer steeds meer aandacht. Thera vertelt: "Twintig jaar geleden had het Weverijmuseum een actieve band met de lokale weefkring. Die bestaat al enige tijd niet meer, maar je merkt dat er weer steeds meer belangstelling is voor handweven. Dat zie ik bijvoorbeeld ook aan het feit dat er weer meer getouwmakers komen in Nederland."

STAGIAIRS OF VRIJWILLIGERS

Als het gaat om het vastleggen en overdragen van kennis lijkt het een logische gedachte dat het Weverijmuseum ruimte maakt voor stagiairs van verschillende opleidingen. Sander Roovers: "We krijgen veel aanvragen voor stageplekken en bieden stagiaires graag mogelijkheden. Tegelijkertijd moeten we ook kritisch zijn op waar we tijd in stoppen. Stagiairs vertrekken weer en ieder uur dat Piet in een stagiair steekt, is hij niet beschikbaar voor het overdragen van kennis aan vrijwilligers." Naast de koppels van ervaren wevers met lerende vrijwilligers investeert het museum ook in het vastleggen van de kennis en ervaring op video. Ook dit gebeurt door vrijwilligers.
Vrijwel iedere actieve wever in Nederland kent het Weverijmuseum. Maar voor niet-wevers is het toch vooral lokaal bekend. Sander Roovers: "Zelfs in Geldrop kent niet iedereen deze mooie plek. Daar gaan we echt wat aan veranderen. Daarnaast kent de regio rondom Eindhoven een grote internationale gemeenschap. In het oog springt bijvoorbeeld de grote concentratie mensen uit India. Dat is een groep die we graag bij ons museum willen betrekken."

MOTIVATIE

Ria en Andreas waren allebei geen wevers voordat ze zich aanmeldden. Wat motiveert hen om iedere week te investeren in hun kennis en vaardigheden in het museum? Andreas: "In mijn werk als ontwikkelaar mis ik iets dat ik met mijn handen kan doen. Daar ontwikkel ik software maar hier maak ik echt iets tastbaars. Ik voel me hier ook echt nodig en kan iets toevoegen aan de maatschappij." Ria geeft aan: "Ik vind het fijn om weer ergens bij te horen. De combinatie van de techniek, nieuwe dingen leren en de samenwerking met Piet en Thera vind ik heel fijn."

Weverijmuseum.nl

Al wevend samen leren

Geweven en verwerkte stoffen in de winkel van het museum